

ส่วนศึกษา
เลขรับที่ 0172
วันที่ 15 ส.ค. 2554

บันทึกข้อความ

สำนักวิชาการสัตวบาลและสุขอนามัยที่ ๕
เลขรับที่ 0920
วันที่ 7 ส.ค. 2554

ส่วนราชการ สำนักพัฒนาการปศุสัตว์และถ่ายทอดเทคโนโลยี (กลุ่มโครงการพิเศษ โทร.๓๓๘๑-๕)

ที่ กษ ๐๖๑๔/๑๕๓๗๕ วันที่ ๗ มีนาคม ๒๕๕๔

เรื่อง การเตรียมความพร้อมรับสถานการณ์ภัยแล้ง

เรียน ผู้อำนวยการสำนักสุขาภิบาลสัตว์และสุขอนามัยที่ ๕

ตามที่ กรมอุตุนิยมวิทยาได้คาดการณ์ลักษณะอากาศช่วงเดือนมีนาคม ๒๕๕๔ โดยระยะแรก บริเวณภาคเหนือและภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีอากาศเย็นในตอนเช้าและมีอากาศร้อนอบอ้าวในตอนกลางวัน ภาคใต้มีอากาศร้อนและมีฝนบางแห่ง คาดว่าปริมาณฝนที่ตกอาจไม่เพียงพอต่อความต้องการในบางพื้นที่ และมีประกาศพื้นที่ภัยพิบัติกรณีฉุกเฉิน (ภัยแล้ง) จากกรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ณ วันที่ ๒๑ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๔ จำนวน ๑๘ จังหวัด นั้น

กรมปศุสัตว์ได้แจ้งจังหวัดให้ดำเนินการเฝ้าระวังและติดตามการรายงานสภาวะอากาศพร้อมดำเนินการตามแผนป้องกันและแก้ไขปัญหาภัยพิบัติของจังหวัด ประชาสัมพันธ์ให้เกษตรกรทราบในการนำสัตว์เลี้ยงไปฉีดวัคซีนป้องกันโรคและให้จังหวัดประสานกับศูนย์/ สถานีวิจัยและพัฒนาอาหารสัตว์ในพื้นที่ ขอทราบเสปียงสัตว์ที่สำรองไว้ในโควตาของจังหวัด เพื่อเตรียมไว้ให้ความช่วยเหลือแก่เกษตรกร รวมทั้งรายงานสถานการณ์สัตว์เลี้ยงที่ได้รับผลกระทบหรือเสียหายให้กรมปศุสัตว์ทราบทุกวันอังคาร ก่อนเวลา ๑๒.๐๐ น.

จึงเรียนมาเพื่อทราบและติดตามการดำเนินการของจังหวัดต่อไป

(นายนิรันดร์ เอื้อตระกูลสุข)
รองอธิบดี ปฏิบัติราชการแทน
อธิบดีกรมปศุสัตว์

แผนการเตรียมความพร้อมในการช่วยเหลือผู้ประสบภัย (น้ำท่วม, ภัยแล้ง) ด้านบุคคลตัว

ความเป็นมา

ภัยพิบัติที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติ โดยเฉพาะน้ำท่วม และภัยแล้ง ในปัจจุบัน มีแนวโน้มรุนแรงขึ้นเรื่อยๆ เนื่องจากสภาวะการเปลี่ยนแปลงของธรรมชาติ และการกระทำของมนุษย์ ก่อให้เกิดความเสียหายทางด้านการเกษตร เป็นจำนวนมากโดยเฉพาะการเพาะปลูก การประมง และการเลี้ยงสัตว์ ส่งผลต่อการดำรงชีพ และโอกาสของเกษตรกรซึ่งส่วนใหญ่มีฐานะยากจน ภัยพิบัติที่เกิดขึ้นในปัจจุบันมักเกิดซ้ำซากในพื้นที่เดิม และการแก้ปัญหาที่ผ่านมาเป็นการตั้งรับ กล่าวคือเน้นไปที่การช่วยเหลือและฟื้นฟูมากกว่าการป้องกัน และลดผลกระทบ หากภัยมีความรุนแรงมากขึ้น มาตรการที่มีอยู่จะไม่สามารถรองรับได้

การจัดทำแผนการเตรียมความพร้อมในการช่วยเหลือผู้ประสบภัย ด้านบุคคลตัว จึงเป็นปฏิบัติการเชิงรุกในการป้องกัน และลดผลกระทบ จากภัยพิบัติที่เกิดขึ้น รวมทั้งเป็นการเพิ่มประสิทธิภาพการทำงานของเจ้าหน้าที่ และส่งเสริมขีดความสามารถของเกษตรกรให้มีทักษะในการแก้ไขปัญหาและช่วยเหลือตนเองเฉพาะหน้า อีกทั้งสนับสนุนให้เกษตรกรมีส่วนร่วมในการทำแผนป้องกันภัยเบื้องต้น เพื่อสร้างสำนึกและความรับผิดชอบซึ่งจะเป็นการแก้ปัญหาอย่างยั่งยืนต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อใช้เป็นแผนและคู่มือการปฏิบัติงานเพื่อช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติของเจ้าหน้าที่
2. เพื่อช่วยลดความสูญเสียทางด้านบุคคลตัว จากภัยพิบัติ (น้ำท่วม และภัยแล้ง)
3. เพื่อให้การช่วยเหลือและฟื้นฟูอาชีพผู้ประสบภัย หลังภัยสงบ เป็นไปด้วยความรวดเร็ว

และมีประสิทธิภาพ

การดำเนินงาน

1. การดำเนินการก่อนเกิดภัย

เพื่อเป็นการเตรียมความพร้อมในการป้องกันและลดความสูญเสียด้านบุคคลตัวจากอุทกภัย และภัยแล้ง จำเป็นต้องจัดเตรียมสิ่งต่างๆดังต่อไปนี้

- 1.1 การจัดเตรียมบุคลากร
- 1.2 การจัดเตรียมวัสดุ อุปกรณ์ และยานพาหนะ

1.3 การจัดเตรียมสถานที่ถาวรสำหรับการอพยพสัตว์ที่ปลอดภัย หรือการสร้างแหล่ง
เก็บกักน้ำถาวรสำหรับสัตว์ในฤดูแล้ง

1.4 การเตรียมเสบียงสัตว์

1.5 การเฝ้าระวังก่อนเกิดภัย

1.1 การเตรียมบุคลากร

1.1.1. การจัดตั้งหน่วยเฉพาะกิจเพื่อช่วยเหลือผู้ประสบภัย

➤ หน่วยประชาสัมพันธ์

มีภารกิจในการประชาสัมพันธ์แนะนำให้เกษตรกรผู้เลี้ยงสัตว์ เตรียมป้องกันภัยโดย
การสำรองเสบียงสัตว์ เวชภัณฑ์ การนำสัตว์ไปทำวัคซีนล่วงหน้า เพื่อเป็นการเสริมสร้างภูมิคุ้มกันโรค
ให้กับสัตว์ จัดเตรียมสถานที่อพยพสัตว์ที่ปลอดภัย การขนถ่ายสัตว์เข้าเลี้ยงหรือการจำหน่ายสัตว์ก่อน
ฤดูที่มีความเสี่ยง สำหรับภัยแล้ง จะต้องมีกักเก็บน้ำสะอาดสำหรับสัตว์ รวมทั้งให้ความรู้กับเกษตรกร
ในการสำรองเสบียงสัตว์ เช่นการทำหญ้าแห้ง หญ้าหมัก ฟางปรุงแต่ง หรือวิธีการใช้วัสดุเหลือใช้ทาง
การเกษตรอื่น ๆ มาใช้ในการเลี้ยงสัตว์ อีกทั้งส่งเสริมให้เกษตรกรเลี้ยงสัตว์ร่วมกับการเกษตรอื่นๆ ใน
ลักษณะเกษตรผสมผสาน แทนเกษตรเชิงเดี่ยว

➤ หน่วยอพยพสัตว์

มีภารกิจในการช่วยอพยพสัตว์ ที่ปลอดภัยโดยต้องเตรียมพาหนะหรือ
ประสานขอรับการสนับสนุนยานพาหนะจากหน่วยงานอื่นๆ

➤ หน่วยให้คำแนะนำการดูแลสุขภาพสัตว์และรักษาสัตว์ป่วย

มีภารกิจในการให้คำแนะนำการดูแลสุขภาพสัตว์ ตลอดจนการดูแลรักษาสัตว์ป่วย
หรือบาดเจ็บจากการเคลื่อนย้าย หรือ สัตว์ซึ่งได้รับผลกระทบจากภัยนั้นๆ

1.1.2 การเตรียมความพร้อมให้กับบุคลากร

➤ จัดประชุมบุคลากรทุกกลุ่มงานตามภารกิจ เพื่อชี้แจงและมอบหมายหน้าที่ที่ต้องปฏิบัติ
เมื่อเกิดภัยพิบัติพร้อมทั้งแนะนำหรืออบรมให้ความรู้ที่ควรทราบตามความเหมาะสม

➤ การจัดแบบจำลองการเกิดภัยพิบัติเพื่อทดสอบความพร้อมของเจ้าหน้าที่

เพื่อให้เกิดความพร้อมในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ และแต่ละคนได้เข้าใจบทบาทของ
ตัวเอง จึงให้มีการจำลองภัยพิบัติเกิดขึ้นในพื้นที่ใดๆ จนถึงขั้นมีการระดมกำลังเจ้าหน้าที่และวัสดุอุปกรณ์
ต่างเข้ามาในพื้นที่เพื่อช่วยเหลือผู้ประสบภัย โดยให้ปฏิบัติเหมือนเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นจริงในทุกขั้นตอน
ตั้งแต่การได้รับแจ้งเตือนภัยจากกรมอุตุนิยมวิทยา หรือกรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย จนกระทั่งมี
ภัยเกิดขึ้นและมีการระดมกำลังอย่างเต็มรูปแบบ การจัดแบบจำลองการเกิดภัยพิบัตินี้มีจุดประสงค์เพื่อ
ศึกษาปัญหาและอุปสรรคของการปฏิบัติงานการช่วยเหลือผู้ประสบภัยตามแผนที่กำหนดไว้ เพื่อจะได้

ปรับปรุงการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ให้สามารถทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด โดยใช้เวลานั้นที่สุด และมีการสูญเสียน้อยที่สุด

1.2 การเตรียมวัสดุ อุปกรณ์ และยานพาหนะสำหรับดำเนินงาน

เพื่อให้การดำเนินการช่วยเหลือผู้ประสบภัย เกิดประสิทธิภาพสูงสุด สามารถดำเนินการได้ทันทีเมื่อเกิดภัยผู้รับผิดชอบในระดับจังหวัดควรจัดเตรียมวัสดุอุปกรณ์ และยานพาหนะสำหรับดำเนินงานดังนี้

1.2.1 การเตรียมวัสดุ อุปกรณ์

จัดเตรียมวัสดุ อุปกรณ์ ที่เกี่ยวกับการดูแลและรักษาสัตว์ป่วย ซึ่งจะต้องมี บัญชี แจ่งรายละเอียด ชนิด จำนวน และสถานที่เก็บ ซึ่งพร้อมใช้งานได้ทันที ซึ่งประกอบด้วย

- หลอดและเข็มฉีดยา สำหรับใช้ฉีดวัคซีนป้องกันโรค และรักษาสัตว์ป่วย
- ยาปฏิชีวนะและยารักษาแผล และวัสดุที่ใช้สำหรับรักษาแผลสด
- วัคซีนสำหรับป้องกันโรค
- วัสดุสำหรับเก็บตัวอย่าง เช่น ชุดเจาะเลือดและเก็บซีรัม
- น้ำยาฆ่าเชื้อโรค
- ที่ใส่น้ำยาฆ่าเชื้อโรค
- รองเท้าบูธ
- แบบรายงานต่าง ๆ ที่ดำเนินการ

1.2.2 การจัดเตรียมยานพาหนะ

จัดเตรียมยานพาหนะสำหรับใช้ในการช่วยเหลือผู้ประสบภัย เช่น การอพยพสัตว์ การขนส่งเสบียงสัตว์ เป็นต้น เพื่อให้มีความพร้อม โดยระบุผู้รับผิดชอบให้ชัดเจน ควรมีการวางแผนการใช้ยานพาหนะ มีบัญชีกำหนดผู้รับผิดชอบ พนักงานประจำรถ หมายเลขทะเบียน และสังกัดหน่วยงาน รถทุกคันจะต้องมีการบำรุงรักษาอย่างสม่ำเสมอ เพื่อให้สามารถใช้ได้ทันที และแจ้งแผนการใช้งานให้ผู้เกี่ยวข้องทราบด้วย

1.3 การจัดเตรียมสถานที่ถาวรสำหรับการอพยพสัตว์สู่ที่ปลอดภัย หรือการสร้างแหล่งเก็บกักน้ำถาวรสำหรับสัตว์ในฤดูแล้ง

ในพื้นที่เสี่ยงภัย หากไม่มีสถานที่ธรรมชาติสำหรับอพยพสัตว์สู่ที่ปลอดภัยที่อยู่ใกล้เคียง จะต้องมีการจัดสร้างสถานที่ถาวรสำหรับอพยพสัตว์เมื่อเกิดภัย โดยให้ประสานกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเรื่องงบประมาณ และการก่อสร้าง หรืออาจมีการแจ้งเตือนเกษตรกรไม่ให้นำสัตว์เข้ามาเลี้ยงในพื้นที่ดังกล่าว ในฤดูเสี่ยงภัย และในกรณีของภัยแล้ง หากพื้นที่นั้นยังไม่มีแหล่งน้ำสำหรับสัตว์

ในช่วงฤดูแล้ง จะต้องเร่งดำเนินการสร้างบ่อน้ำหรือสระน้ำประจำหมู่บ้าน เพื่อไว้ใช้ สำหรับคนและสัตว์ ในยามขาดแคลน

1.4 การจัดเตรียมเสบียงสัตว์

โดยศูนย์/สถานีวิจัยและพัฒนาอาหารสัตว์ทั่วประเทศซึ่งมีอยู่จำนวน 29 แห่ง จะมีหน้าที่ในการสะสมเสบียงสัตว์ สำหรับช่วยเหลือผู้ประสบอุทกภัย ซึ่งจะต้องมีการจัดทำบัญชี เเสบียงสัตว์ คงเหลือ พร้อมทั้งระบุที่ตั้ง ผู้ประสานงาน และหมายเลขโทรศัพท์ ที่ติดต่อได้สะดวก และจะต้องรายงานสต็อกเสบียงสัตว์ให้จังหวัดในพื้นที่ทราบด้วย

1.5 การเฝ้าระวังก่อนเกิดภัย

1.5.1 การจัดทำฐานข้อมูลประชากรสัตว์ แปลงหญ้า เป็นรายครัวเรือน และแหล่งเลี้ยงสัตว์สาธารณะ โดยข้อมูลจะต้องเป็นปัจจุบัน และควรแจ้งข้อมูลให้ท้องถิ่น เช่น อบต. และศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีประจำตำบลทราบด้วย ทั้งนี้เพื่อความสะดวกในการวางแผนช่วยเหลือเมื่อเกิดภัย และการสำรวจความเสียหายหลังจากภัยสงบ

1.5.2 การสำรวจพื้นที่เสี่ยงภัย โดยให้ประสานกับหน่วยงานของกรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย กรมพัฒนาที่ดิน กรมชลประทาน หรือหน่วยงานอื่นๆที่เกี่ยวข้อง เพื่อประโยชน์ในการแจ้งเตือนภัย

2. การดำเนินการเมื่อเกิดภัย

ในขณะที่เกิดปศุสัตว์จังหวัดจะต้องติดตามการรายงานพยากรณ์อากาศของกรมอุตุนิยมวิทยาตลอดเวลา รวมทั้งการประสานกับหน่วยงานของกรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย และติดตามรายงานสภาพน้ำท่า โดยประสานกับชลประทานจังหวัด หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อทราบสถานการณ์ของภัยที่จะเกิดขึ้น และเมื่อมีภัยเกิดขึ้นต้องเร่งดำเนินการดังนี้

2.1 ประชาสัมพันธ์แจ้งเตือนภัยกับเกษตรกร เพื่อเตรียมพร้อมรับสถานการณ์ หาวิธีการป้องกันและแก้ไขเพื่อลดความสูญเสียให้น้อยที่สุด เช่นการเตรียมอพยพสัตว์ การเตรียมเสบียงสัตว์ การจับสัตว์ขายก่อนเกิดภัย

2.2 การอพยพเคลื่อนย้ายสัตว์ไปสู่ที่ปลอดภัย ให้ผู้ที่มีหน้าที่รับผิดชอบดำเนินการช่วยเหลือผู้ประสบภัย ในการอพยพเคลื่อนย้ายสัตว์สู่ที่ปลอดภัย โดยประสานกับท้องถิ่นหรือหน่วยราชการต่าง ๆ ในพื้นที่ เพื่อลดความเสียหายที่เกิดขึ้น

2.3 ให้คำแนะนำการดูแลสุขภาพสัตว์และรักษาสัตว์ป่วย ให้เจ้าหน้าที่ที่เป็นผู้รับผิดชอบเข้าไปดูแล และให้คำแนะนำด้านสุขภาพสัตว์และรักษาสัตว์ป่วยหรือสัตว์ที่บาดเจ็บจากการ

เคลื่อนย้าย และหากมีโรคระบาดเกิดขึ้น จะต้องเร่งทำการป้องกัน รวมทั้งเก็บตัวอย่าง เพื่อตรวจวินิจฉัย และหยุดยั้งการแพร่ระบาดของโรคโดยเร็วที่สุด

2.4 การสนับสนุนเสบียงสัตว์ในกรณีที่ขาดแคลน โดยให้สำนักงานปศุสัตว์ จังหวัด ประสานกับศูนย์/สถานวิจัยและพัฒนาอาหารสัตว์ ในพื้นที่ใกล้เคียง ซึ่งมีอยู่ทั่วประเทศจำนวน 29 แห่ง ทุกภูมิภาค ในการขนย้ายและสนับสนุนเสบียงสัตว์ หรืออาจประสานกับหน่วยราชการในท้องถิ่น เพื่อให้ความช่วยเหลือในการขนส่งเสบียงสัตว์ ซึ่งจะต้องมีชื่อผู้ประสานงานและหมายเลขโทรศัพท์ด้วย หรือหากไม่สามารถขอความช่วยเหลือจากหน่วยงานอื่นๆได้ ให้ใช้วิธีจ้างเหมาบริการในการขนส่ง ในกรณีที่เป็นสุกรหรือสัตว์ปีก ให้สนับสนุนอาหารสำเร็จรูปตามความจำเป็น โดยให้เงินอุดหนุนราชการตามระเบียบกระทรวงการคลังว่าด้วยเงินอุดหนุนราชการเพื่อช่วยเหลือราษฎรผู้ประสบภัยพิบัติกรณีฉุกเฉิน และประกาศกรมปศุสัตว์เรื่องหลักเกณฑ์และวิธีปฏิบัติปลีกย่อยเกี่ยวกับการให้ความช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติกรณีฉุกเฉิน

2.5 การให้ความช่วยเหลือขณะเกิดภัยโดยให้เงินอุดหนุนราชการ สำนักงานปศุสัตว์จังหวัด สามารถเบิกจ่ายได้จากที่ทำการปกครองจังหวัด ซึ่งมีวงเงินอยู่ 50,000,000 บาท ต่อภัย ในอำนาจของผู้ว่าราชการจังหวัดซึ่งเป็นการช่วยเหลือเพื่อบรรเทาความเดือดร้อนเฉพาะหน้า การเบิกจ่ายเงินให้เป็นไปตาม ระเบียบกระทรวงการคลังว่าด้วยเงินอุดหนุนราชการเพื่อช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติกรณีฉุกเฉิน พ.ศ. 2546หลักเกณฑ์และวิธีดำเนินการให้ความช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติกรณีฉุกเฉิน พ.ศ. 2546 และ ประกาศกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีปฏิบัติปลีกย่อยเกี่ยวกับการให้ความช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติกรณีฉุกเฉิน ด้านปศุสัตว์ หลังจากการเบิกจ่ายแล้วให้เร่งดำเนินการโอนล้างเงินอุดหนุนราชการที่ไ้ไป โดยส่งเอกสารให้กับหน่วยงานของกรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย เพื่อดำเนินการของงบประมาณมาทดแทน จากสำนักงบประมาณต่อไป

3. การปฏิบัติหลังภัยสงบ

หลังจากที่ภัยสงบลงแล้ว ต้องมีการสำรวจความเสียหายที่เกิดขึ้น และช่วยเหลือเกษตรกรผู้ประสบภัยพิบัติ เป็นการบรรเทาความเดือดร้อน และช่วยฟื้นฟูอาชีพ โดยการช่วยเหลือตามระเบียบ ฯ และหลักเกณฑ์ฯ โดยใช้เงินอุดหนุนในอำนาจของผู้ว่าราชการจังหวัด หรืออาจจะขอรับการสนับสนุนจากงบกลาง โดยช่วยเหลือเป็นเงินสดตามนโยบายของรัฐบาล ตามความเสียหายที่เกิดขึ้นจริงแต่ไม่เกินหลักเกณฑ์ที่กำหนด โดยแนวทางการช่วยเหลือจะต้องเป็นไปตามมติคณะกรรมการป้องกันและแก้ไขปัญหารวมชาติ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ตามรายละเอียดในภาคผนวก